

Авторський колектив

**ПРАВДИВИЙ ПОГЛЯД
на війни Ізраїлю в Старому Завіті**

УДК 279
П 68

Правдивий погляд на війни Ізраїлю в Старому Завіті. –
П 68 2026. – 44 с.

Ця книга звертається до важливого й часто незрозумілого питання: чому в Старому Завіті Ізраїль вів війни? Автори показують, що початковий Божий задум не включав насильства та завоювань. Земля Ханаанська не мала бути здобута мечем – Бог пропонував шлях віри, миру й послуху.

Війни Ізраїлю стали наслідком впертості й невіри народу, а не проявом Божої волі. Це дослідження допоможе читачеві глибше зрозуміти Божий характер – милосердний, довготерпеливий і завжди спрямований на спасіння, а не на знищення.

УДК 279

© Група «Вісники», 2026

Від видавців

Ця книга звертається до важливого й часто незрозумілого питання: чому в Старому Завіті Ізраїль вів війни? Автори показують, що початковий Божий задум не включав насильства та завоювань. Земля Ханаанська не мала бути здобута мечем – Бог пропонував шлях віри, миру й послуху.

Війни Ізраїлю стали наслідком впертості й невіри народу, а не проявом Божої волі. Це дослідження допоможе читачеві глибше зрозуміти Божий характер – милосердний, довготерпеливий і завжди спрямований на спасіння, а не на знищення.

У цій книзі за замовчуванням використовувалися тексти Святого Письма українською мовою в перекладі І. Огієнка.

Зміст

1. Зіткнення з реальністю	5
2. Критичне питання, з яким повинен зіткнутися кожен	7
3. Сатана спотворює характер Бога	10
4. Первісний Божий план щодо завоювання Ханаану	13
5. Страх Ізраїлю перед Богом.....	14
6. Переломний момент з амалікітянами.....	15
7. Успадкований меч.....	17
8. «Усе, що Господь говорив, зробимо»	25
9. Сорок років по тому.....	27
10. Мойсей у непослуху вдаряє по скелі.....	29
11. Ізраїль дає обітницю	31
12. Бог дає Ізраїлю те, чого вони бажали.....	33
13. Звільнення від божка страху	36
14. Суд без милості	38
15. Проблиски слави	40
16. Бачити Бога у світлі Христа	42

1. Зіткнення з реальністю

«І того часу ми здобули всі його міста, і зробили зачаттям кожне місто, чоловіків і жінок та дітей, нікого не позоставили ми» (П. Зак. 2:34).

Важко читати такі місця Писання, не відчуваючи, як холод жаху пробігає по душі. Якщо деякі можуть якось виправдати винищення воюючих людей, то уявити ізраїльтянина, який пронизує мечем маленьку дитину, абсолютно неможливо. Це викликає почуття найглибшої відрази. І ще жакливіше те, що Біблія, здається, не тільки допускає подібні дії, але навіть наказує їх здійснювати.

- «І коли дасть їх Господь, Бог твій, тобі, то ти їх понищиш: конче учиниш їх зачаттям (“**повністю знищиш їх**”, пер. KJV), не складеш із ними заповіту, і не будеш до них милосердний» (П. Зак. 7:2).

- «А всі царські міста та всіх їхніх царів Ісус здобув, та й повбивав їх вістрам меча, зробив їх зачаттям (“**повністю знищив їх**”, пер. KJV), як наказав був Мойсей, раб Господній» (І. Нав. 11:12).

- «І побив Ісус увесь Край: гору, і Негев і Шефелу, і узбіччя, і всіх їхніх царів, не зоставив жодного врятованого, а кожну особу зробив зачаттям (“**повністю знищив все, що дихало**”, пер. KJV), як наказав був Господь, Бог Ізраїлів» (І. Нав. 10:40).

Деякі стверджують, що вираз «**повністю знищиш їх**» (в інших місцях перекладається як «піддати забороні» або в перекладі І. Огієнка «зробив зачаттям») не означає те, що ми під ним розуміємо. Якби народ дійсно був повністю винищений, стертий з лиця землі, то навіщо тоді давати наказ не вступати з ними в шлюбні союзи?

- «І коли дасть їх Господь, Бог твій, тобі, то ти їх понищиш: конче учиниш їх зачаттям (“**повністю знищиш їх**”, пер. KJV),

не складеш із ними заповіту, і не будеш до них милосердний. **І не споріднюйся з ними**: дочки своєї не даси його синові, а його дочки не візьмеш для сина свого, бо він відверне сина твого від Мене, і вони служитимуть іншим богам, і запалиться Господній гнів на вас, і Він скоро тебе вигубить» (П. Зак. 7:2–4).

Цю уявну суперечність можна вирішити, якщо розуміти, що Ізраїлю було дано наказ спочатку проголосити мир місту, і якщо місто приймало мир, то воно ставало підданим Ізраїлю, а їхні ідоли та релігійна система мали бути знищені:

- «Коли ти приступиш до міста, щоб воювати з ним, то запропонує йому перше мир. І станеться, якщо воно відповість тобі: Мир, і відчинить браму тобі, то весь той народ, що знаходиться в ньому, буде тобі на данину, і буде служити тобі» (П. Зак. 20:10, 11).

- «Але тільки так будете їм робити: жертівники їхні порозбиваєте, а їхні стовпи поламаєте, святі їхні дерева постинаєте, а бовванів їхніх попалите в огні» (П. Зак. 7:5).

І навіть якщо прийняти ці пояснення, вони все одно залишаються далекими від вчення Христа:

- «Тоді промовляє до нього Ісус: Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть» (Матв. 26:52).

- «Як побачили ж те учні Яків й Іван, то сказали: Господи, хочеш, то ми скажемо, щоб огонь зійшов з неба та винищив їх, як і Ілля був зробив. А Він обернувся до них, їм докорив та й сказав: Ви не знаєте, якого ви духа. Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати!» (Луки 9:54–56).

2. Критичне питання, з яким повинен зіткнутися кожен

Не повинно викликати подиву те, що розуміння характеру Бога неминуче пов'язане з внутрішньою боротьбою в розумі; подібно до тієї, яку пережив Яків у своїй боротьбі з Ангелом. Яків не міг розпізнати Особистість Того, з Ким боровся. Він думав, що цей Ангел – його ворог, посланий, щоб знищити його, тоді як насправді це був його люблячий Спаситель, який прийшов, щоб врятувати його.

- «І зостався Яків сам. І боровся з ним якийсь Муж, аж поки не зійшла досвітня зоря. І Він побачив, що не подужає його, і доторкнувся до суглобу стегна його. І звихнувся суглоб стегна Якова, як він боровся з Ним. І промовив: Пусту Мене, бо зійшла досвітня зоря. А той відказав: Не пуцу Тебе, коли не поблагословиш мене. І промовив до нього: Як твоє ймення? Той відказав: Яків. І сказав: Не Яків буде називатися вже ймення твоє, але Ізраїль, бо ти боровся з Богом та з людьми, і подужав. І запитав Яків і сказав: Скажи ж Ім'я Своє. А Той відказав: Пощо питаєш про Ймення Моє? І Він поблагословив його там. І назвав Яків ім'я того місця: Пенуїл, бо бачив був Бога лицем у лице, та збереглася душа моя» (Бут. 32:24–30).

- «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку... І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця... Ніхто Бога ніколи не бачив, Однороджений Син, що в лоні Отця, Той Сам виявив був» (Івана 1:1, 2, 14, 18).

Яків бачив Бога віч-на-віч в образі Його Однородженого Сина, але **усвідомив це лише тоді, коли здобув перемогу**. Єдина причина, через яку Яків витримав цю боротьбу, полягала в тому, що Христос запитав його: «Як твоє ймення?» **Він підвів Якова**

до зізнання, адже ім'я «Яків» означає «обманщик». Він викрав первородство у свого брата і обманом отримав благословення батька. Тепер Яків благав цього Небесного Посланця про благословення. Після того як Христос торкнувся стегна Якова, той міг лише спиратися на свого Спасителя, дуже бажаючи цього благословення. Тут Яків зрозумів, що Бог навіки милостивий, і цілком довірив себе цій милості. Тоді Христос змінив його ім'я на «Ізраїль», що означає «переможець» або «той, хто має силу як князь».

Тільки ті, хто тримається за розуміння, що наш Бог милосердний, зможуть мати впевненість, щоб не відпускати Христа, поки не отримають благословення, як це зробив Яків.

Ця уявна суперечність між оповідями Старого Завіту і словами Христа в Новому Завіті відкриває в нашому розумі двері для того насіння, яке посіяв сатана, – думки про те, що Бог немилосердний. Ми стикаємося з очевидним протиріччям, яке неминуче призведе до тривалої внутрішньої боротьби з нашим Спасителем, якщо ми не навчилися розуміти, що наш Отець милосердний і що на Його милість можна сподіватися. Образа, що живе в душі, проявиться при читанні подібних історій. Такі люди, як Річард Докінз¹, Стівен Фрай² та інші, є доказом дії цього гіркого насіння, породженого брехнею, що походить від сатани. Ця брехня представляє Бога безжальним диктатором, через що безліч людських умів починають ненавидіти Його і, врешті-решт, відкидають і розпинають Його. Проповідь цих «нових атеїстів»,

¹ Річард Докінз (Richard Dawkins) – британський еволюційний біолог, етолог і письменник, найбільш відомий як один з найвпливовіших сучасних атеїстів і популяризаторів науки.

² Стівен Фрай (Stephen Fry) – британський актор, письменник, комік, режисер і громадський інтелектуал. Відомий не тільки своїми творчими досягненнями, але й своєю позицією активного гуманіста, атеїста і критика релігії, особливо християнства.

які стверджують, що Бог є свавільним, жорстоким і суворим, призводить багатьох до того, що вони зовсім перестають вірити в Його існування.

З іншого боку, деякі, прагнучи захистити характер Бога як милосердного, подібно до нашої праматері Єви, додають вже щось до того, що говорить Слово Боже. Одні впадають в оману універсалізму, який стверджує, що всі будуть спасенні. Інші застосовують раціоналістичну «вищу критику» і вважають, що Старий Завіт просто «робив все, що міг у свій час». І в тому, і в іншому випадку підривається довіра до простого і ясного сенсу Писання, і змії отримує можливість обвити душу своїми кільцями обману.

3. Сатана спотворює характер Бога

З самого початку сатана спотворював уявлення про характер Бога: «Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого. Ваш батько диявол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Івана 8:43, 44).

З самого початку наміром сатани було приписати Богу власні риси характеру, щоб люди відкинули Його: «Будьте тверезі, пильнуйте! Ваш супротивник диявол ходить, ричучи, як лев, що шукає пожерти кого» (1 Петра 5:8).

Саме сатана прагне погубити і пожерти. Він зробить все можливе, щоб своїм обманом засліпити нас щодо Божої милості і змусити бачити в Ньому кровожерного тирана.

• «І було мені слово Господне таке: Сину людський, Ізраїлів дім вони жили на землі своїй, та й занечистили її своєю дорогою та своїми вчинками, як нечистість жінки в час нечистоти її стала їхня дорога перед Моїм лицем! І вилив Я гнів Свій на них за ту кров, яку вилили вони на землю, та бовванами своїми занечистили її. І розсіяв Я їх серед народів, і вони були розпорошені по країнах. За їхньою дорогою та за їхніми вчинками розсудив Я їх. І коли прийшли вони до тих народів, куди поприходили, то зневажили святе Моє Ймення, коли стали до них говорити: Вони народ Господа, та з землі Його повиходили! І змилювався Я над Своїм святим Ім'ям, що його зневажив Ізраїлів дім серед народів, куди вони поприходили» (Єзек. 36:16–21).

Коли Бог каже: вони «зневажили святе Моє Ймення», **Він не має на увазі, що вони неправильно вимовляли Його ім'я.** Але, як ми бачили у випадку з Яковом, в єврейському розумінні «ім'я» означає характер. Вони порочили Його характер не

тільки своїми ідолами, але й кров'ю, «яку вилили вони на землю». Бог Сам говорить, яке Його ім'я: «А він відказав: Покажи мені славу Свою! І Він промовив: Я переведу все **добро Своє** перед тобою, і покличу Господнім Ім'ям перед тобою. І Я помилую, до кого милостивий, і змилосерджуся, до кого милосердний» (Вих. 33:18, 19).

Ім'я (характер) Бога розкривається через Його «доброту», тому що Він «милостивий» і сповнений «милосердя». Бог відкрив це Мойсеєві, тому що той просив показати йому Його «славу». Отже, **Божа слава – це одкровення Його святих властивостей (рис, атрибутів).** Саме цього дім Ізраїлю не пережив і не явив світу.

Саме сатана надихає людство на нещадне кровопролиття, незалежно від статі чи віку. Велика перевірка полягає в тому, щоб навчитися читати Писання вірно і побачити цю реальність без будь-якого спотворення Священних текстів. Часом наш Спаситель може здатися нам ворогом, який бажає нам зла, але, якщо ми пізнали милість Божу, ми будемо триматися за Нього, поки не отримаємо благословення.

Ми глибоко переконані, що нерозуміння істинного характеру Бога дозволить сатані здобути перемогу над тими, хто ніколи не докладав зусиль, щоб пізнати істину. Ми повинні пізнати істину про характер нашого Отця. Це справа надзвичайної важливості, якщо ми хочемо бути запечатаними за пізнього дощу в кінці часу. **Як першою роботою сатани було спотворити характер Бога, так останньою звісткою світу буде одкровення характеру Його любові:** «Після цього побачив я іншого Ангола, що сховався із неба, і що владу велику він мав. І земля освітілась від слави його» (Об'явл. 18:1).

Цей ангел, що сходиться із неба, представляє останню звістку, дану світові через Божий народ останнього часу. Земля повинна бути освітітись «від слави його». Ця слава походить тільки від нашого Небесного Отця. **Ця Божа слава – Його характер – осяє**

весь світ, коли Його народ проголосить останню звістку милості світові, оповитому темрявою через хибне уявлення про Бога. Багато хто сьогодні неправильно тлумачить Його характер.

- «На гору високу зберися собі, благовіснику Сіону, свого голоса сильно підвищ, благовіснику Єрусалиму! Підвищ, не лякайся, скажи містам Юди: Ось Бог ваш! Ось прийде Господь, Бог, як сильний, і буде рамено Його панувати для Нього! Ось із Ним нагорода Його, а перед обличчям Його відплата Його» (Ісаї 40:9, 10).

Ми повинні сказати людям: «Ось Бог ваш!» Ми повинні показати Його таким, яким Він є: «Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і многомилостивий та правдивий» (Вих. 34:6).

4. Первісний Божий план щодо завоювання Ханаану

Що стосується завоювання Ханаану ізраїльтянами, то Господь ясно сказав Ізраїлю, як це мало відбутися: «Свій страх пошлю перед лицем твоїм, і приведу в замішання весь цей народ, що ти ввійдеш між нього. І всіх ворогів твоїх оберну до тебе потилицею. І пошлю шершня перед тобою, і він вижене перед тобою хіввеянина, ханаанеянина та хіттеянина. Не вижену їх перед тобою в однім році, щоб не став той Край спустошеним, і не розмножилася на тебе польова звірина. Помалу Я буду їх виганяти перед тобою, аж поки ти розродишся, і посядеш цей Край» (Вих. 23:27–30).

Тут немає жодної згадки про необхідність застосування меча. Ізраїль вже вийшов з Єгипту і бачив поразку єгиптян без єдиного застосування меча або зброї. Бог сказав їм: «І пошлю шершня перед тобою, і він вижене перед тобою хіввеянина, ханаанеянина та хіттеянина». Він ніколи не наказував їм іти на війну чи розпочинати будь-які воєнні дії.

5. Страх Ізраїлю перед Богом

Коли Бог виводив Ізраїль з Єгипту, Його наміром було, щоб вони пізнали Його і навчилися Йому довіряти. **Живучи в Єгипті, ізраїльтяни були оточені духом тиранії.** Приклад тому – коли єврейських немовлят кидали в річку, і коли сам народ піддавався важкому рабству. **Все це сприяло тому, що багато хто став думати про Бога як про тирана,** Який у будь-який момент може обернутися проти них і знищити їх. Цей страх проявився з самого початку: «А Мойсеєві дорікали: Чи через те, що не було гробів в Єгипті, ти забрав нас умирати в пустині? Що це вчинив ти нам, щоб вивести нас із Єгипту?» (Вих. 14:11).

Цей страх сягає ще Едемського саду, коли сатана переконав Адама, що якщо Бог сказав: «ти напевно помреш», то це означає, що Сам Бог прийде і вб'є їх: «А той відповів: Почув я Твій голос у раю і злякався, бо нагий я, і сховався» (Бут. 3:10).

Ізраїль, звинувачуючи Мойсея, приховував свій страх перед тим образом Бога, який вони собі уявили. Але було абсолютно очевидно, що Мойсей вивів народ не власною силою. **Сатана спокушав народ думати, ніби Бог бажає умертвити їх у пустелі.** Ця спокуса стала можливою тільки через їхнє хибне уявлення про Божий характер. Цей страх дедалі посилювався в серцях ізраїльтян: «І говорили їм Ізраїлеві сини: Коли б ми були повмирали від Господньої руки в єгипетським краї, як ми сиділи над горшком м'яса, як ми їли хліба досить! Бо ви вивели нас до цієї пустині, щоб поморити голодом увесь цей збір» (Вих. 16:3).

Ізраїльтяни висловили свій страх перед Богом і відкрито заявили, що краще б вони померли «від Господньої руки» в Єгипті, ніж терпіти нинішні страждання. Вони явно не довіряли Богові, а їхні уми були засліплені сатаною щодо істинного характеру Божого.

6. Переломний момент з амаликитянами

У наступному розділі книги Вихід ізраїльтяни показують ще більш спотворене уявлення про Бога: «І народ був там спраглий води. І ремствував народ на Мойсея й говорив: Нащо це ти випровадив нас із Єгипту? Щоб повбивати спраглого мене та синів моїх, та отари мої? І кликав Мойсей до Господа, кажучи: Що я вчиню цьому народові? Ще трохи, і вони вкаменують мене!» (Вих. 17:3, 4).

Вони продовжують скаржитися і звинувачувати Мойсея – а значить, і Бога – в бажанні вбити їх. **Їхнє ідолопоклонницьке уявлення про жорстокого Бога починає виражатися в погрозах вбити Мойсея.** Споглядаючи хибний образ жорстокого Бога, вони поступово уподібнюються цьому образу і починають замишляти насильство проти людини, через яку Бог врятував їх з Єгипту.

Постійне нарікання, невдоволення і недовіра до Бога ставлять Бога в становище, коли Він все менше і менше здатний захищати їх. Народ обирає сатану своїм господарем, і сатана вимагає доступу, щоб погубити їх. Ми бачимо зв'язок між скаргами на відсутність води і нападом амаликитян: «І назвав він ім'я того місця: Масса та Мерива через колотнечу Ізраїлевих синів і через випробування ними Господа, коли казали: Чи є Господь серед нас, чи нема? І прибув Амалік, і воював з Ізраїлем у Рефідімі» (Вих. 17:7, 8).

Через свою невіру вони поставили себе поза захисною огорожею Божою, і це призвело до війни з їхніми ворогами. Бог допустив це, щоб упокорити Свій народ (так би мовити, «вивихнути їхнє духовне стегно») і, **подібно до Якова, змусити їх поклатися тільки на Нього під час лиха.**

«Укорінення» синів Ізраїлевих, тобто їхні суперечки і чвари з Богом, відкрило сатані доступ, щоб підбурити амаликитян на напад. Цього б не сталося, якби Ізраїль

довіряв Господу – амаликитяни боялися б навіть доторкнутися до них. Немає жодних свідчень, що Ізраїль покався у своєму гріху проти Бога. У них залишалося хибне уявлення про Бога як про тирана, який бажає їх знищити. **Немає ознак вдячності за даровану воду, немає вибачень перед Мойсеєм, ані слів вдячності за те, що він заступався за них.** Нічого подібного не записано. Ізраїльтяни погрожували вбити Мойсея. Чи можемо ми уявити, як сильно це його поранило? Він міг би залишитися в спокійній оселі свого пустельного дому, доглядаючи за родиною і стадами. Тепер же він стикається з грубою невдячністю не тільки до себе, але і до Бога. Це було важке випробування для його серця.

І ось у такому стані духу він отримує звістку: амаликитяни нападають, нападають підступно, вражаючи слабких. Те, що відбувається далі, стає переломним моментом. **Це рішення, прийняте в хвилину відчаю і під сильним тиском:** «І сказав Мойсей до Ісуса: Вибери нам людей, і вийди воюй з Амаликом. Узавтра я стану на верхів'ї гори, а Божа палиця буде в моїй руці» (Вих. 17:9).

Тут не сказано: «І наказав Господь Мойсею». Не сказано також, що Мойсей увійшов до святилища і волав до Господа. Просто сказано, що Мойсей сказав Ісусу Навину: «Вибери нам людей, і вийди воюй з Амаликом».

7. Успадкований меч

Якщо подумки уявити, як Мойсей йде до Ісуса Навина, все ніби сповільнюється, і думки переносять нас до тієї ночі, коли Авраам рятував свого племінника Лота, застосувавши силу зброї. Зазвичай Авраам був людиною миру. У книзі Буття, у 20-му розділі, розповідається, як Авраам, побоюючись конфлікту з царями Єгипту, сказав, що його дружина – це його сестра. У 13-му розділі Буття описано суперечку між пастухами Авраама і Лота, і зверніть увагу, як Авраам запропонував мирне рішення: «І промовив до Лота Аврам: Нехай сварки не буде між мною та між тобою, і поміж пастухами моїми та поміж пастухами твоїми, бо близька ми рідня. Хіба не весь Край перед обличчям твоїм? Відділися від мене! Коли підеш ліворуч, то я піду праворуч, а як ти праворуч, то піду я ліворуч» (Бут. 13:8, 9).

Однак у 14-му розділі книги Буття ми читаємо про війни в тих краях, де жив Лот. В результаті Лот був узятий в полон. «І почув Аврам, що небіж його взятий у неволю, та й узброїв своїх вправних слуг, що в домі його народились, три сотні й вісімнадцять, і погнався до Дану. І він поділився на гурти вночі, він та раби його, і розбив їх, і гнався за ними аж до Хови, що ліворуч Дамаску. І вернув він усе добро, а також Лота, небожа свого, і добро його повернув, а також жінок та людей» (Бут. 14:14–16).

І знову ми не читаємо: «І наказав Господь Аврааму». Чи був Господь задоволений діями Авраама? Можливо, хтось так подумає, адже до нього прийшов первосвященник Мелхиседек і благословив його. Але чи було це благословення нагородою чи втіхою для його схвильованої совісті за пролиту кров багатьох людей, які загинули від його руки?

Мелхиседек називається «царем Салиму», що означає «мир». Можливо, це стародавня назва Єрусалиму – «міста миру». **Чи міг цей Цар миру благословити Авраама за насильницьку війну?**

Коли Авраам наблизився до міст, щоб битися, чи проголосив він їм спочатку мир? Чи не осквернив він землю «кров'ю, яку вилили вони на землю» (Єзек. 36:18)? **Якби Авраам проявив більше терпіння, чи не послав би Бог шершнів, щоб вигнати ворогів, або ангелів, щоб врятувати Лота, як це сталося пізніше в розділах 18 і 19?**

Безсумнівно одне: в одинадцятому розділі Послання до євреїв, де перераховані всі подвиги Авраама, порятунок Лота не згадано.

Авраам, який займав положення, подібне до положення Адама, визначив курс успадкованих схильностей для майбутніх поколінь. Піднявши меч, Авраам накликав на своїх нащадків «жах темний, великий» і сам зазнав його тієї страшної ночі, коли розмірковував про похмуре майбутнє, взявши меч у свої руки: «Коли ж сонце схиялось на захід, то спав сон на Аврама. І ось спадає на нього жаж темний, великий» (Бут. 15:12).

Зверніть увагу і на почуття провини, яке відчув Ілля після того, як вразив мечем пророків Ваала: «А Ахав доніс Єзавелі все, що зробив був Ілля, і все те, що він повбивав усіх пророків мечем. І послала Єзавель посланця до Іллі, говорячи: Отак нехай зроблять мені боги, і так нехай додадуть, якщо цього часу взавтра я не зроблю душі твоєї, як зроблено душі кожного з них! І побачив він це, і встав та й пішов, боячись за душу свою. І прийшов він до Юдиної Беер-Шеви, і позоставив там свого хлопця. А сам пішов пустинею, дорогою одного дня, і сів під одним ялівцем, і зажадав собі смерті, і сказав: Досить тепер, Господи! Візьми душу мою, **бо я не ліпший від батьків своїх!**» (1 Цар. 19:1–4).

7-й розділ Послання до євреїв говорить нам, що Ісус, Князь світу, – Первосвященник за чином Мелхиседека. І, як уже згадувалося, Ісус докорив Петрові за те, що той взяв меч. **Але цьому щось передувало. Вони неправильно зрозуміли**

справжній зміст слів Христа, коли Він сказав: «А тепер каже їм хто має калитку, нехай візьме, теж і торбу; хто ж не має, нехай продасть одіж свою та й купить меча» (Луки 22:36). **Вони думали, що йдеться про буквальну зброю**. Міжнародний стандартний переклад Біблії англійською мовою (ISV) перекладає так: «І сказали: Господи, ось тут два мечі. Він відповів: Досить цього!» У перекладі І. Огієнка, як і в перекладі короля Якова, ми читаємо так: «І сказали вони: Господи, ось тут два мечі. А Він їм відказав: Досить!» (Луки 22:38). Поверхневе читання може створити враження, **ніби Ісус схвалив наявність мечів, просто обмеживши їх кількість до двох штук**. Але подальші події показують справжнє ставлення Христа до зброї: «А ті, що були з Ним, як побачили, що має статись, сказали Йому: Господи, чи мечем нам не вдарити? І, один із них рубонув раба первосвященникового, та й відтяв праве вухо йому. Та Ісус відізвався й сказав: Лишіть, уже досить! І, доторкнувшись до вуха його, уздоровив його» (Луки 22:49–51).

Так Ісус знову відкрив вічну істину: Царство Боже не утверджується мечем, а тільки любов'ю і милістю.

У Євангелії від Матвія додано ще одну важливу фразу: «Тоді промовляє до нього Ісус: Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть» (Матв. 26:52).

Ім'я Мелхиседек означає «цар праведності». Іван бачить Ісуса уві сні, що сидить на білому коні, і каже: «Він справедливо судить і воює» (Об'явл. 19:11). Але як Христос «справедливо воює»? Не насильством, а Своїм словом: «Коли б же хто слів Моїх слухав та не вірував, Я того не суджу, бо Я не прийшов світ судити, але щоб спасти світ. Хто цурається Мене, і Моїх слів не приймає, той має для себе суддю: те слово, що Я говорив, останнього дня воно буде судити його!» (Івана 12:47, 48).

Божа війна – це **війна слів**: слово сатани проти слова Божого. Бог не робить нічого поза праведністю. Судити в праведності означає не завдавати шкоди і не позбавляти життя іншого: «Не

поможе багатство в день гніву, а справедливість від смерти визволює. Справедливість невинного дорого йому випростовує, безбожний же падає через безбожність свою. Справедливість прямих їх рятує, а зрадливі захоплені будуть своєю захланністю» (Прип. 11:4–6). **«В путі праведности є життя, і на стежці її нема смерти»** (Прип. 12:28).

Як же Бог перемагає Своїх ворогів? **Не караючи їх, не катуючи і не вбиваючи, а перетворюючи ворогів на друзів.** Праведність не знищує людину – вона вбиває «давнього чоловіка» гріха (П. Зак. 32:39; Римл. 6:6–11) і «від смерти визволює». **Бог перемагає і здійснює Свою «помсту» над злом, завжди творячи добро: «Не платіть нікому злом за зло,** дбайте про добре перед усіма людьми! Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі зо всіма людьми! **Не мстіться самі,** улюблені, але дайте місце гніву Божому, бо написано: Мені помста належить, Я відплачу, говорить Господь. Отож, **як твій ворог голодний, нагодуй його; як він прагне, напій його,** бо, роблячи це, ти згортаєш розпалене вугілля йому на голову. **Не будь переможений злом, але перемагай зло добром!»** (Римл. 12:17–21).

Коли Бог судить по правді, результатом стає не війна, а мир: «І Він буде судити між людьми, і буде численні народи розсуджувати. І мечі свої перекують вони на лемеші, а списи свої на серпи. **Не підійме меча народ проти народу, і більше не будуть навчатись війни!»** (Ісаї 2:4).

А тепер перенесіться думками до селища Сихем, де меч спалахує в руках правнуків Авраама – Левія і Симеона, які мстять за згнатьблену сестру. Вони обманом уклали мирний договір, пообіцявши, що якщо Гамор, його син Сихем і всі чоловіки міста обріжуться, то зможуть брати єврейських дочок за дружин і стати одним народом. «І сталося третього дня, коли вони хворі були, то два сини Яковові, Симеон і Левій, брати Дініні, взяли кожен меча свого, і безпечно напали на місто, і повбивали всіх чоловіків.

Також Гамора й Сихема, сина його, забили мечем, і забрали Діну з дому Сихемового, та й вийшли. Сини Якова напали на трупи, і пограбували місто за те, що вони збезчестили їхню сестру. Забрали дрібну й велику худобу їх, і осли їх, і що було в місці, і що на полі, і весь маєток їхній, і всіх їхніх дітей, і їхніх жінок забрали в неволю, і пограбували все, що де в домі було» (Бут. 34:25–29).

Насіння вчинку Авраама, який взяв меч заради порятунку племінника, проросло ще більшою мірою в житті Левія і Симеона за допомогою обману їхніх інших братів, які хитрістю домоглися обрізання жителів Сихема. І дійсно, Яків міг з сумом сказати, що його нащадки будуть «зненавидженими» у ханаанеян й периззеян, і що, взявши меча, вони накликали на себе долю, за якої меч супроводжуватиме їх тепер крізь покоління. Зверніть увагу на докір Якова: «І сказав Яків до Симеона й до Левія: Ви зробили мене нещасливим, бо зробили мене зненавидженим у мешканців цього краю, у ханаанеянина й периззеянина. Ми люди нечисленні, а вони зберуться на мене, та й поб'ють мене, і буду знищений я та мій дім» (Бут. 34:30).

Чи не вплинуло на синів Левія постійне переказування історії про «подвиг» їхніх прабатьків, які підняли меч за честь сестри? Хіба деякі з них не могли пишатися вчинком свого батька, вважаючи, що він захистив сім'ю? Чи не навіював сатана, що це була «самооборона» і що Левій був виправданий у своїх діях? Адже прийняти таку інтерпретацію набагато легше, ніж визнати, що твій предок був холоднокровним убивцею, і нести цю ганьбу через багато поколінь, чи не так?

Уся ця історія тепер переходить від Мойсея до Ісуса Навина. А тепер перенесемося в думках до ранніх років життя Мойсея. Подібна спокуса – захистити «свого» – вже приходила до нього, коли він побачив, як єгипетський наглядач б'є єврея. **Тоді в ньому піднявся той самий поклик крові – дух його праотця Левія – і Мойсей вбив єгиптянина, задовольнивши свій гнів.**

Але він вчинив поспішно. Він уявив, що Бог підняв його, щоб визволити народ силою меча. Однак Господь ніколи не призначав виконувати Свою роботу силою або війною.

• «І відповів він, і сказав мені, говорячи: Оце таке Господнє слово до Зоровавеля: **Не силою й не міццю, але тільки Моїм Духом**, говорить Господь Саваот» (Зах. 4:6).

Чи допомогли сорок років у пустелі позбутися спокуси захищати своїх власними силами? Чи дізнався Мойсей, що амаликитяни вже вбили деяких із слабких у таборі? Наприкінці життя Мойсей згадував: «Пам'ятайте, що зробив був тобі Амалік у дорозі, коли ви виходили з Єгипту, що спіткав тебе в дорозі, і повбивав між тобою всіх задніх ослаблених, коли ти був змучений та струджений, а він не боявся Бога. І станеться, коли Господь, Бог твій, дасть тобі мир від усіх ворогів твоїх навколо в Краї, що Господь, Бог твій, дає тобі як спадок, щоб посісти його, то зітреш пам'ять Амаліка з-під неба. Не забудь!» (П. Зак. 25:17–19).

Чи не поєдналося все це так, як задумав сатана, щоб знову спонукати Ізраїль взяти меч і тим самим зробити Ізраїль ненависним в очах світу? Чи не задумав сатана це для того, щоб характер Бога був спотворений протягом всієї історії? Адже самі ізраїльтяни неправильно розуміли характер Бога; можливо, те, що вони взяли меч, було просто вираженням того Бога, якого вони собі уявляли? Якщо цей «Бог», на їхню думку, навіть не здатний дати їм воду, коли вона їм потрібна, як міг би Він, на їхню думку, подбати про те, щоб захистити їх від амаликитян?

Ми бачили, що Бог ніколи не мав наміру використовувати війну для завоювання обітваної землі. Отже, можна з упевненістю зробити висновок, що цей крок – не заповідана і не випрошена в молитві дія; у Божому плані не було, щоб Мойсей закликав Ісуса Навина битися з амаликитянами мечем. З великої боротьби, яка розгорнулася, і з тривалих, напружених молитов, необхідних для перемоги Ізраїлю над амаликитянами, очевидно,

що це не було початковим Божим наміром. Проте Бог дозволив їм йти цим шляхом, тому що більшість з них уявляла Бога як Особистість сувору та войовничу.

Коли сатані було дозволено вражати єгиптян, він при цьому вселяв ізраїльтянам, ніби Сам Бог робить такі справи.

Зробивши цей крок, народу згодом було вже вкрай важко відмовитися від меча. Після подій з Амаліком Бог знову звертався до них, показуючи інший шлях, який не вимагає зброї (див. Вих. 23:27–30), але поки Ізраїль не побачить істинний характер Бога, спокуса вирішувати все силою буде повторюватися знову і знову.

В історії з Кореем, Датаном і Авіроном та 250 князями ми бачимо, як страх перед Богом, Який нібито хоче погубити їх у пустелі, спонукає народ шукати собі інших вождів, крім Мойсея і Аарона. А коли вони підійшли до кордонів Ханаану, то принесли погану звістку про землю, бо **не могли повірити, що Бог любить їх і бажає їм добра**. Вони знехтували всім Його захистом і турботою, зосередившись на уявних небезпеках. **Сатані було легко спокушати їх, тому що вони вірили в Бога, Який нібито хоче їх погубити і може в будь-яку хвилину змінити Свій настрій**. Кожен раз, коли сатані дозволялося прорватися через огорожу захисту і нашкодити ізраїльтянам, він говорив їм, що Бог Сам безпосередньо карає їх Своєю власною рукою. Як сумно було Богу бачити, що Його народ готовий вірити таким брехливим уявленням про Нього!

• «І нарікали на Мойсея та на Аарона всі Ізраїлеві сини. І сказала до них вся громада: О, якби ми померли були в єгипетському краї, або щоб ми померли були в цій пустині! І нащо Господь провадить нас до того Краю, **щоб нам попадати від меча?** Жінки наші та діти наші стануть здобиччю... Чи не краще нам вернутися до Єгипту?» (Чис. 14:2, 3).

• «Тому всі ті люди, що бачили славу Мою та ознаки Мої, що чинив Я в Єгипті та в пустині, але **випробовували Мене оце**

десять раз та не слухалися голосу Мого, поправді кажу, не побачать вони того Краю, що Я запряг був їхнім батькам. І всі, хто зневажає Мене, не побачать його!» (Чис. 14:22, 23).

Коли Ізраїлю було сказано, що він не може увійти в землю через свій гріх, народ знову повстав і вирішив йти воювати, хоча Бог не наказував їм битися.

8. «Усе, що Господь говорив, зробимо»

Ще одне свідчення того, що Бог не бажав, щоб Ханаанська земля була завойована війною, – це відповідь, яку Ізраїль дав Господу біля гори Сінай незадовго до дарування Десяти заповідей: «А тепер, коли справді послухаете Мого голосу, і будете дотримувати заповіту Мого, то станете Мені власністю більше всіх народів, бо вся земля то Моя! А ви станете Мені царством священиків та народом святим. Оце ті речі, що про них будеш казати Ізраїлевим синам. І прибув Мойсей, і покликав старших народніх, та й виложив перед ними всі ті слова, що Господь наказав був йому. І відповів увесь народ разом, та й сказав: **Усе, що Господь говорив, зробимо!** А Мойсей доніс слова народу до Господа» (Вих. 19:5–8).

Коли ізраїльтяни ще перебували в Єгипті, Бог обіцяв Сам зробити все необхідне, щоб вивести їх із землі рабства. Він пообіцяв зробити для них сім речей: «Тому скажи синам Ізраїлевим: Я Господь! І Я:

[1] виведу вас з-під тягарів Єгипту,

[2] і визволю вас від їхньої роботи,

[3] і звільню вас витягненим раменом та великими присудами.

[4] І візьму вас Собі за народа,

[5] і буду вам Богом, і ви познаєте, що Я Господь, Бог ваш, що виводить вас із-під тягарів Єгипту!

[6] І введу вас до того Краю, що про нього Я підняв був Свою руку, щоб дати його Авраамові, Ісакові та Якову.

[7] І Я дам його вам на спадщину. Я Господь!» (Вих. 6:6-8).

У всіх цих обіцянках немає ні найменшого натяку на те, що Бог збирався допомагати їм знищувати ворогів у землі Ханаанській. Ця пропозиція з боку Бога була справді дивовижною. Як же відповіли ізраїльтяни? Ми читаємо:

• «І так говорив Мойсей до синів Ізраїлевих, та вони не слухали Мойсея через легкодухість та тяжку роботу» (Вих. 6:9).

Вони відмовилися повірити, що Бог Сам зробить це для них. Вони вірили, що саме Бог допустив їхнє рабство, і звинувачували Його у своїх стражданнях, тому не могли довіритися Йому як Визволителю. Проте Бог, вірний Своему завіту з Авраамом, Ісаком та Яковом, все одно вивів їх з Єгипту, як і обіцяв.

І ось, стоячи біля підніжжя Сінаю, ізраїльтяни бачили, що вони тепер дійсно звільнені, і Бог знову проголосив їм Свої обіцянки благословити їх. Однак їхня відповідь показала недовіру до Його благодаті: все, що Бог обіцяв **зробити для них**, вони заявили, що **зроблять самі**. «Усе, що Господь говорив, зробимо». Бог сказав: «**Я зроблю**», але Ізраїль відповів: «**Ми зробимо**».

Замість того, щоб спочивати в благодаті Божій, вони вирішили покладатися на власні сили і виконати те, що тільки Бог міг зробити для них. Що ж міг вдіяти Бог, коли вони обернули Його обітницю проти Нього Самого? У Своїй великій любові Він поблажливо дозволив їм йти своїм шляхом – шляхом людських зусиль і воєн, – щоб через їхній досвід навчити їх істин, яких вони інакше не зрозуміли б. Це не було Його задумом, але Він пішов з ними і терпляче наставляв їх, бажаючи відкрити їм Себе і важливі уроки через їхні помилки, прорахунки і неправильне розуміння.

9. Сорок років по тому

Ізраїльтяни неодноразово заявляли, що бояться, що Бог уб'є їх у пустелі. Як ми побачимо далі, Бог дозволив їхньому власному уявленню про Нього стати їхнім судом. Ціле покоління загинуло в пустелі від руки губителя, який **обманом втягнув їх в ідолопоклонство віри в Бога, Який нібито бажав вбити їх у пустелі.**

- «Бо страх, що його я жахався, до мене прибув, і чого я боявся прийшло те мені...» (Йова 3:25).

Йов сильно боявся, що на нього обрушиться лихо. Чи не могла частина причини його лиха полягати в страху, який мав Йов? **Чи може постійний страх перед так званим «світовим порядком» або «таборами смерті» сприяти тому, що сатана отримус можливість втілити це в реальність?**

Коли сорок років минули, і ціле покоління пішло в могилу, народ знову підійшов до кордону землі. Але гріхи батьків не сходили з уст і їхніх дітей: «І промовляв той народ проти Бога та проти Мойсея: Нащо ви вивели нас із Єгипту, щоб ми повмирили в пустині? Бож нема тут хліба й нема води, а душі нашій обридла ця непридатна їжа» (Чис. 21:5).

Постійно зосереджуючись на темній стороні своїх переживань, вони все далі і далі віддаляли себе від Бога. Накликаючи лиха власними руками і роблячи своє життя важчим, ніж Бог призначив, **вони приписували Йому всі свої нещастя.** Кожен день їх мандрів був дивом Божої милості, бо Господь вів їх «великою пустинею, яка збуджує страх, де вуж, сараф, і скорпіон, і висохла земля, де немає води» (П. Зак. 8:15).

- «І скликав Мойсей усього Ізраїля та й сказав їм: Ви бачили все, що зробив був Господь на ваших очах в єгипетському краї фараонові, і всім рабам його та всьому його краєві, ті великі випробування, що бачили очі твої, ті великі ознаки та чуда, **та не дав вам Господь серця, щоб пізнати, і очей, щоб бачити,**

і ушей, щоб слухати, аж до дня цього. І провадив я вас сорок літ пустинею, не зужилися одержі ваші на вас, а чобіт твій не зужився на твоїй нозі» (П. Зак. 29:2–5).

І якщо, незважаючи на всі ці докази Його любові, народ продовжував нарікати, Господь забирав Свій захист, дозволяючи їм вийти з-під Свого захисного огородження доти, доки вони не починали цінувати Його милостиву турботу і не поверталися до Нього з покаянням і смиренням. **Бог робить це з поваги до людської свободи волі.** Він не нав'язує Свій захист, але й не залишає його повністю; Він буде пом'якшувати наслідки наших дій таким чином, щоб привести нас до усвідомлення нашого стану і до усвідомлення нашої потреби в Ньому.

• «Хто яму копає, той в неї впаде, а хто валить мура, того гадина вкусить» (Екл. 10:8).

• «Але нащо вилім зробив Ти в горожі її, і всі нищать її, хто проходить дорогою? Гризе її вепр лісовий, і звірина польова виїдає її! Боже Саваоте, вернися ж, споглянь із небес і побач, і відвідай цього виноградника, і охорони його, якого насадила правиця Твоя, і галузку, яку Ти для Себе зміцнив!» (Псал. 80:12–15).

Так Господь, не залишаючи Свого народу, дозволяв їм пожинати плоди їхньої невіри, щоб через наслідки їхнього вибору вони могли знову розпізнати любов і захист Отця, які вони раніше відкинули.

10. Мойсей у непослуху вдаряє по скелі

Ізраїльтяни все далі відходили від Бога, і їхня здатність розуміти Його характер ставала все меншою і меншою. Після сорока років мандрів Ізраїль знову опинився на тому ж місці випробування, знову нарікаючи на відсутність води, але їхня реакція і слова стали ще більш прямими і зухвалими.

- «І промовляв той народ проти Бога та проти Мойсея: Нащо ви вивели нас із Єгипту, щоб ми повмирили в пустині? Бож нема тут хліба й нема води, а душі нашої обридла ця непридатна їжа» (Чис. 21:5).

Сатана весь цей час працював, щоб схилити Мойсея до відчаю і змусити його відмовитися від цих, як йому навіювали, «невиправних і невдячних людей». Бог уже випробовував Мойсея в цьому питанні заради самого Мойсея, коли той перебував на горі в присутності Господа, в той час як народ поклонявся золотому теляті (див. Вих. 32:9–14). Тоді Мойсей проявив дух Христа і благав Бога пробачити народ, і Бог милостиво дарував прощення. Але тепер, бачачи, що Ізраїль став ще гіршим, ніж раніше, Мойсей піддається спокусі.

- «І зібрали Мойсей та Аарон громаду перед тією скелею. І сказав він до них: Послухайте ж, неслухняні, чи з цієї скелі ми виведемо для вас воду? І підніс Мойсей руку свою, та й ударив ту скелю своїм жезлом два рази, і вийшло багато води! І пила громада та їхня худоба!..» (Чис. 20:10, 11).

Коли Мойсей піддався спокусі, це дало сатані більший доступ до умів ізраїльтян. Мойсей багато разів стояв у проломі між ізраїльтянами і сатаною, благаючи про милість, захищаючи їх своїми молитвами. **Але тепер, зробивши цей крок, він надав ворогу перевагу.** Сатана радів, отримавши можливість скористатися їхньою помилкою і забрати життя Аарона як наслідок цієї непокори: «Нехай прилучиться Аарон до своєї рідні, бо він не ввійде до того Краю, що Я дав Ізраїлевим синам, через

те, що ви були неслухняні наказу Моему при воді Меріви» (Чис. 20:24).

Так трагічна помилка Мойсея і Аарона стала не тільки їхньою особистою втратою, але й свідченням для всього Ізраїлю, наскільки тонка межа між довірою до Бога і спробою діяти самостійно, виходячи з роздратування і людського почуття справедливості.

11. Ізраїль дає обітницю

Отримавши більший доступ до умів ізраїльтян, сатана спонукав їх укласти угоду з тим Богом, Яким вони Його для себе уявляли, – з Богом, Який нібито готовий вбивати людей. Після того, як одне з племен напало на них за їхні власні гріхи, вони в розпачі дали криваву обітницю:

- «І почув ханаанеянин, цар Араду, що сидів на полудні, що Ізраїль увійшов дорогою Атарім, і він став воювати з Ізраїлем, і взяв у нього до неволі полонених. І склав Ізраїль обітницю Господеві й сказав: Якщо справді даси Ти народ той у мою руку, то я вчиню їхні міста закляттям. І вислухав Господь голос Ізраїлів, і дав йому ханаанеянина, і він учинив закляттям їх та їхні міста, і назвав ім'я тому міста: Хорма» (Чис. 21:1–3).

Бог не просив ізраїльтян вбивати своїх ворогів. **Їхнє хибне уявлення про Бога змусило їх думати, що Йому буде до вподоби така кровожерлива обіцянка і що цим вони заслужать Його прихильність і допомогу.** У тексті сказано, що «вислухав Господь голос Ізраїлів». Але чому Він їх послухав? Хіба це не могло зміцнити їх у переконанні, ніби Бог дійсно бажає, щоб вони вбивали? Відповідь знаходиться в притчі про таланти:

- «І ще інший прийшов і сказав: Пане, ось міна твоя, що я мав її сховану в хустці. Я бо боявся тебе, ти ж бо людина жорстока: береш, чого не поклав, і жнеш, чого не посіяв. І відказав той йому: Устами твоїми, злий рабе, суджу я тебе! Ти знав, що я жорстока людина, беру, чого не поклав, і жну, чого не посіяв. Чому ж не віддав ти міняльникам срібла мого, і я, повернувшись, узяв би своє із прибутком?» (Луки 19:20–23).

Ледачий раб уявляв Господа «людиною жорстокою», і відповідно до цього уявлення він і отримав суд. Так у Писанні і сказано: **«Отак говоріть і отак чиніть, як такі, що будете суджені законом волі.** Бо суд немилосердний на того, хто не

вчинив милосердя. Милосердя бо ставиться вище за суд» (Якова 2:12, 13).

Бог дозволив людині, щоб людина, яка має хибне уявлення про Нього, була суджена за власними словами.

- «Не обманюйтеся, Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!» (Гал. 6:7).

- «...що дотримує милість для тисяч, що вибачає провину й переступ та гріх, та певне не вважає чистим винуватого, бо карає провину батьків на дітях, і на дітях дітей, і на третіх, і на четвертих поколіннях» (Вих. 34:7).

Народи, що оточували Ізраїль, давно перейшли межу Божого захисту. Ізраїль же відмовився прийняти істину про люблячий характер Бога. Вони продовжували думати, що Бог хоче заподіяти зло і їм, і іншим. Коли Ізраїль дійшов до того, що став давати обітницю в ім'я Бога винищувати своїх ворогів, Бог «почув їхній голос» не як нагороду за їхню вірність, а щоб дозволити їм йти своїм хибним шляхом – покарати гріх гріхом: у цьому випадку – покарати гріх ханааней гріхом ізраїльтян. «Зло безбожному смерть заподіє...» (Псал. 34:21). Так Господь «відвідав беззаконня батьків у дітях», як Сам Він і сказав. Те, що Ізраїль переміг ворогів, було не схваленням Божим, а тим, що Він дозволив їм зміцнитися у своїй омані – у вірі в Бога-карателя, ката. Він довго намагався відкрити їм Себе як Бога любові, обсипаючи їх благословеннями, але, врешті-решт, дозволив їм залишитися при своїх жорстоких уявленнях і бути судженими ними ж. Так само Він вчинив згодом з невірними юдейськими начальниками:

- «Тоді Павло та Варнава мужньо промовили: До вас перших потрібно було говорити Слово Боже; та коли ви його відкидаєте, а себе вважаєте за недостойних вічного життя, то ось до поган ми звертаємось» (Дії 13:46).

12. Бог дає Ізраїлю те, чого вони бажали

Перед першою поразкою Ізраїлю на кордонах Ханаану ми бачимо їх у черговій скарзі, наріканні – тепер уже через бажання їсти м'ясо. Народ плакав у своїх наметах, вимагаючи м'ясної їжі. У цей момент Мойсей звертається до Господа зі скаргою на тягар, покладений на нього:

- «І почув Мойсей, що народ плаче в рідинах своїх, кожен при вході намету свого. І сильно запалав гнів Господній, і в очах Мойсеевих то було зле. І сказав Мойсей до Господа: **Нащо вчинив Ти зло своєму рабові, і чому я не знайшов милости в очах Твоїх, що Ти поклав тягара всього народу на мене?**» (Чис. 11:10, 11).

Це випробування відкрило в характері Мойсея риси, які свідчать про неповне розуміння характеру Божого.

- «Не подолаю я сам носити всього цього народу, бо він тяжчий за мене! А якщо Ти таке мені робиш, то краще забий мене, якщо я знайшов милість в очах Твоїх, щоб я не побачив нещастя свого!» (Чис. 11:14, 15).

Мойсей просив Бога вбити його, щоб позбутися тягара. Ми вже бачили подібний стан у Іллі, коли той, змучений протистоянням з Єзавель, просив смерті. Кожен, хто коли-небудь відчував повну пригніченість обставинами, може зрозуміти Мойсея. **Але ці слова все ж показують брак довіри до Бога і Його провидіння.** Щоб полегшити ношу Мойсея, Господь сказав:

- «І сказав Господь до Мойсея: Збери ж мені сімдесятеро люда зо старших Ізраїлевих, яких знаєш, що вони старші народу та його наглядачі, і візьми їх до шкіни заповіту, і стануть вони там із тобою» (Чис. 11:16).

Однак спочатку не було Божим планом засновувати раду із сімдесяти старших. Ці люди не були б обрані, якби Мойсей

проявив віру, співмірну тим численним свідченням Божої сили і доброти, які він бачив. Якби він цілком покладався на Бога, Господь постійно направляв би його і давав би йому сили в будь-якій надзвичайній ситуації.

Однією з перших проблем, що виникли в результаті цього процесу, стало невдоволення Аарона і Маріям, які **відчули себе обділеними (ображеними) при призначенні сімдесяти старших** (Чис. 12). Це призвело до ще більших проблем.

Тоді Господь дав ізраїльтянам те, чого так бажало їхнє серце, – м'ясо:

- «А до народу скажи: Освятіться на завтра, і будете їсти м'ясо, бо ви плакали до Господніх ушей, говорячи: Хто дасть нам їсти м'яса, бо добре було нам в Єгипті? І дасть Господь вам м'яса, і ви будете їсти. Не один день будете ви їсти, і не два дні, і не п'ять день, і не десять день, і не двадцять день, але цілий місяць, аж поки не вийде воно з ваших ніздрів, і стане вам на огиду, бо ви знехтували собі Господа, що серед вас, і плакали перед лицем Його, говорячи: Чого це ми вийшли з Єгипту?» (Чис. 11:18–20).

- «Крім цього, Він східнього вітра порушив на небі, і міццю Своєю привів полудневого вітра, і дощем на них м'ясо пустив, немов порох, а птаство крилате, як морський пісок, і спустив його серед табору його, коло наметів його. І їли вони та й наситились дуже, Він їм їхнє бажання приніс!» (Псал. 78:26–29).

Подібним чином Бог «почув голос» Ізраїлю, коли вони дали обітницю винищити ханаанського царя Араду. Він дав їм те, що не було їм на благо, тому що вони наполегливо того бажали. Те саме сталося і пізніше, коли Ізраїль захотів мати царя, який би судив їх, «як у всіх народів»:

- «І зібралися всі Ізраїлеві старші, і прийшли до Самуїла до Рами, та й сказали до нього: Ось ти постарівся, а сини твої не йдуть дорогами твоїми. Тепер настанови нам царя, щоб судив нас, як у всіх народів. І була та річ зла в Самуїлових очах, як вони

сказали: Настанови нам царя, щоб судив нас. І молився Самуїл до Господа. І сказав Господь до Самуїла: Послухай голосу того народу щодо всього, про що він сказав тобі, бо не тобою вони погордували, але Мною погордували, щоб Я не царював над ними. Як усі ті діла, що вони чинили від дня, коли Я вивів їх з Єгипту, і аж до цього дня, і як вони кидали Мене й служили іншим богам, так вони чинять і тобі. А тепер послухай їхнього голосу, тільки конче остережеш їх, і розповіси їм право того царя, що буде царювати над ними» (1 Сам. 8:4–9).

• «Погубив ти себе, о Ізраїлю, **бо ти був проти Мене, спасіння свого**. Де цар твій тоді? Нехай він допоможе тобі по містах твоїх усіх! А де судді твої, що про них ти сказав: Дай нам царя та князів? **Я тобі дав царя в Своїм гніві, і забрав у Своїй ревності**» (Осії 13:9–11).

Отже, і в призначенні сімдесяти старших, і в посилянні м'яса Бог дав Ізраїлю те, чого вони наполегливо домагалися, хоча Сам знав, що це не принесе їм добра. Він дозволив їм випробувати наслідки власних бажань, щоб, зіткнувшись з ними, вони навчилися розрізняти волю Божу і власні тілесні пожадання.

13. Звільнення від божка страху

Через пророка Єзекіїля Бог робить вражаючу заяву:

- «Тому говори з ними, та й скажеш до них: Так говорить Господь Бог: Кожен чоловік з Ізраїлевого дому, що допустить своїх божків у своє серце, а спотикання провини своєї покладе перед обличчям своїм, і прийде до пророка, тому **Я, Господь, відповім, згідно з цим, згідно з многотою його божків**, щоб схопити тих з Ізраїлевого дому **за їхнє серце**, бо всі вони віддалилися від Мене через своїх божків!» (Єзек. 14:4, 5).

Коментуючи цей уривок, Адам Кларк пише: «Мені часто доводилося помічати, що в єврейській мові нерідко говориться, ніби щось звершено Господом, тоді як Він лише допускає або дозволяє цьому відбутися; тому що правління Боже настільки абсолютне і всеосяжне, що жодна подія, навіть найменша, не може відбутися без Його волі або дозволу».

Ми бачимо цей принцип, описаний у 14-му розділі Єзекіїля, що чоловікові **«Господь відповідає згідно з цим, згідно з многотою його божків»** – на практиці в наступному тексті:

- «Свій страх [буквально: жах, божка страху] пошлю перед лицем твоїм, і приведу в замішання весь цей народ, що ти ввійдеш між нього. І всіх ворогів твоїх оберну до тебе потилицею» (Вих. 23:27).

Всі навколишні народи в Ханаані мали уявлення про Бога як про мстивого і кровожерного. Те, що деякі з цих народів приносили своїх дітей в жертву своїм божествам, ясно показує, як вони розуміли природу своїх жорстоких і смертоносних богів. Слово «страх» у Вих. 23:27 може також перекладатися як **«божок»** – саме так воно передано, наприклад, у Єрем. 50:38:

- «Посуха на води його, й вони повисихають, бо це край божків, і шаліють вони від **бовванів** (божків жаху)» («і вони божеволіють від своїх **божків**», пер. KJV).

Оскільки язичницькі народи поклонялися богам жаху і смерті, Бог дозволив гріху Ізраїлю стати засобом, через який ці народи зазнали того, чого самі боялися і в що вірили. Апостол Павло говорить про язичників:

• «Вони знають присуд Божий, що ті, хто чинить таке, варті смерти, а проте не тільки самі чинять, але й хвалять тих, хто робить таке» (Римл. 1:32).

Почуття провини, викликане гріхами ханаанеїв, наповнило їхні серця страхом смерті і руйнування. Коли сатана навів Ізраїлю, ніби Бог бажає, щоб вони знищували людей, він зміг надихнути Ізраїль поклястися винищити ці народи, оскільки Бог перестав їх захищати, бо чаша їх беззаконня була переповнена. Як і передбачав Бог, жах фальшивих богів, яким вони поклонялися, обрушився на них. **Але він прийшов не безпосередньо від Бога і не через природне саморуйнування, а через самих ізраїльтян, які під впливом спотвореного уявлення про Бога стали знарядям виконання того жаху, якому поклонялися ці народи.**

14. Суд без милості

Однією з очевидних ознак того, що Бог дозволяв Ізраїлю отримати те, чого вони самі бажали, є така заповідь:

- «І коли дасть їх Господь, Бог твій, тобі, то ти їх понищиш: конче учиниш їх закляттям, не складеш із ними заповіту, і не будеш до них милосердний» (П. Зак. 7:2).

Це наставлення – винищити ворогів без милосердя – відповідало уявленню про Бога, яке ізраїльтяни самі собі створили, але ніяк не відображало істинного характеру Небесного Бога. Писання ясно говорить, що суд без милості – доля тих, хто сам не виявляв милості:

- «Бо суд немилосердний на того, хто не вчинив милосердя. Милосердя бо ставиться вище за суд» (Якова 2:13).

Цей текст можна зрозуміти двояко: (1) Ті, хто не виявляє милосердя, будуть судити інших без милосердя. (2) Ті, хто не виявляє милосердя, самі не отримають його в день, коли їх будуть судити. Таке уявлення про «безжалюну справедливість» відображає мислення сатани.

Святе Письмо, навпаки, відкриває Бога як нескінченно милосердного:

- «І перейшов Господь перед лицем його, та й викликнув: Господь, Господь, Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і многомилостивий та правдивий» (Вих. 34:6).

- «Дякуйте Господу, добрий бо Він, бо навіки Його милосердя!» (1 Хронік 16:34).

Божественна справедливість ніколи не виключає Його милості. Це помилкове розділення – вигадка сатани. Ми бачимо це в загальній єврейській манері мислення, відомій як «єврейський паралелізм». Два виділені жирним шрифтом слова нижче означають те саме, що й два підкреслені слова:

• «**Справедливість** та **право** підстава престолу Твого, **милість** та **правда** обличчя Твоє випереджують!» (Псал. 89:14).

Коли Ізраїль дав обітницю Богу знищити ханаанського царя, народ вже перебував під владою духа сатани. Вони постійно нарікали, скаржилися і повставали проти Бога при кожній нагоді. Бог попередив їх і закликав дотримуватися Його заповідей.

• «А тепер, Ізраїлю, послухай постанов та законів, що я навчаю вас чинити, щоб жили ви, і ввійшли, й посіли цей Край, що Господь, Бог батьків ваших, дає вам» (П. Зак. 4:1).

• «Усі заповіді, що я сьогодні наказав тобі, будете пильнувати виконувати, щоб ви жили, і множилися, і ввійшли й посіли той Край, що Господь присягнув вашим батькам» (П. Зак. 8:1).

Але Ізраїль відмовився слухатися. І тому **сатана отримав можливість направляти їхні бажання до суду без милості**. Бог дозволив їм йти цим шляхом, хоча це не було Його планом. **Він також дозволив язичницьким народам зазнати того, чого вони боялися, оскільки вони втратили Його захист**; таким чином сатана скористався Ізраїлем як зряддям для винищення ханаанейв. Так сатана домігся того, щоб мільйони загинули під впливом помилкового уявлення про Бога як про карателя, вбивцю і руйнівника. Відтоді він використовує цей приклад, щоб спонукати послідовників Єгови вступати у фізичну війну проти ворогів, радіючи, коли кров проливається руками віруючих, а ім'я Бога стає предметом ненависті серед невіруючих.

15. Проблиски слави

Ми справді в наступних текстах отримуємо проблиски Божого задуму: як Він мав намір упоратися з ворогами ізраїльського народу без застосування зброї:

- «І перейшли ви Йордан, і прийшли до Єрихону. І воювали з вами господарі Єрихону: періздеяннин, і ханаанеяннин, і хіттеяннин, і гіргашеяннин, і хіввеяннин, і євусеяннин, а Я дав їх у вашу руку. І послав Я перед вами шершня, і він вигнав їх перед вами, двох царів аморейських, не мечем твоїм і не луком твоїм» (І. Нав. 24:11, 12).

- «Не вам воювати в цьому, поставтеся й станьте, і побачите, що Господнє спасіння з вами, Юдо й Єрусалиме! Не бійтеся й не жахайтеся, узавтра виходьте перед них, а Господь буде з вами! І вклонився Йосафат обличчям до землі, а весь Юда та мешканці Єрусалиму попадали перед Господнім лицем, щоб уклонитися Господеві. І встали Левити з синів Кегатівців та з синів Корахівців, щоб хвалити Господа, Бога Ізраїлевого сильним голосом, високим. І повставали вони рано вранці, і вийшли до пустині Текоя. А як вони виходили, став Йосафат та й сказав: Послухайте мене, Юда та мешканці Єрусалиму! Віруйте в Господа, вашого Бога, і будете запевнені, вірте пророкам Його, і пощаститься вам! І радився він з народом, і поставив співаків для Господа, і вони хвалили величність святости, коли йшли перед озброєними, і говорили: Дякуйте Господу, бо навіки Його милосердя! А того часу, коли зачали вони співати та хвалити, дав Господь засідку на синів Аммонових і Моавових та на мешканців гори Сеїр, що прийшли були проти Юди, і були вони побиті, бо повстали аммонітяни та моавітяни на мешканців гори Сеїр, щоб учинити їх закляттям, і щоб вигубити. А коли вони покінчили це з мешканцями Сеїру, стали помагати один проти одного, щоб вигубити себе» (2 Хронік 20:17–23).

Отже, коли Ізраїль отримав можливість заволодіти землею Ханаанською за допомогою війни, це не було початковим Божим наміром. Оскільки Ізраїль постійно боявся, що Бог хоче їх погубити, і сумнівався в Його люблячій турботі, **сатана зміг спокусити їх дати обітницю Богу: винищити ханаанеян та інші язичницькі народи. Ізраїль здобув перемогу в битвах, але сатана виграв війну проти Божого характеру. Ізраїль був переможений своєю власною перемогою і поневолений хибним уявленням про Бога.**

16. Бачити Бога у світлі Христа

У ці останні дні нам дана можливість побачити характер Бога таким, яким Він є насправді. В особі Ісуса Христа ми можемо почати розкривати справжні наміри нашого небесного Отця.

- «Говорить до Нього Пилип: Господи, покажи нам Отця, і вистачить нам! Промовляє до нього Ісус: Стільки часу Я з вами, ти ж не знаєш, Пилипе, Мене? Хто бачив Мене, той бачив Отця, то як же ти кажеш: Покажи нам Отця? Чи не віруєш ти, що Я в Отці, а Отець у Мені? Слова, що Я вам говорю, говорю не від Себе, а Отець, що в Мені перебуває, Той чинить діла ті» (Івана 14:8–10).

- «Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його. Я прославив Тебе на землі, довершив Я те діло, що Ти дав Мені виконати» (Івана 17:3, 4).

Ісус є «образ невидимого Бога» (Колос. 1:15), «сяєво слави та образ істоти Його» (Євр. 1:3). Скільки людей Ісус вбив мечем? Скільки Він спалив вогнем? Скільки дітей Він пронизав списом? Абсолютно нікого! Для всіх, хто допускає думку, що Бог прийшов погубити душі людські, згадайте слова Ісуса:

- «А Він обернувся до них, їм докорив та й сказав: Ви не знаєте, якого ви духа. Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати! І пішли вони в інше село» (Луки 9:55, 56).

Поки ми продовжуємо вірити брехні про те, що Бог особисто вб'є тих, хто противиться Йому, тоді Ісус прийде до нас під час скорботи Якова як ворог, і ми відпустимо Його, перш ніж отримаємо благословення. Тільки ті, хто дізнається, що наш Отець воістину милосердний, зможуть втриматися і бути запечатаними проти сатанинської брехні про те, що Бог – тиран, Якого потрібно боятися. Події скорботи Якова повністю оголять це людське зло проти Бога (Єрем. 30:7) – цей страх, який представляє Бога вбивцею тих, хто думає інакше, ніж Він.

Чи переможе тебе сатана в «перемозі Ізраїлю над Ханааном мечем», чи ти побачиш нашого милосердного Отця, Який дозволяє людям мати свої власні бажання і йти своїм шляхом до кінця? Вибери сьогодні, кому служити; а я і мій дім будемо служити Богові, вічно милосердному, Який ніяк не виправдовує беззаконня, але дозволяє пшениці і кукілю рости до жнив, щоб було відкрите серце кожної людини.

Релігійне видання

**ПРАВДИВИЙ ПОГЛЯД
на війни Ізраїлю в Старому Завіті**

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 2,56. Наклад 1000 прим.

Контактні дані та інформація:
Електронна адреса: an.bokertov@gmail.com
Сайт: <https://zhazhda-cerkov.com>